

A tartamos erdőgazdálkodás tervezésének kérdései

Tudományos ülés a 90 éves Solymos Rezső tiszteletére

MTA, 2019. június 12.

Gál János (Soproni Egyetem, Erdővagyon-gazdálkodási és Vidékfejlesztési Intézet)

Kottek Péter (Nébih Erdészeti Igazgatóság)

Czirok István (Nébih Erdészeti Igazgatóság)

A tartamosság meghatározása

Sokféle definíció létezik, az alábbi az Európai Erdők Védelmével Foglalkozó Miniszteri Konferencia alkotta és a FAO is átvette:

„A tartamosság az erdők és a fásított területek olyan módon és mértékben történő **használatát és kezelését** jelenti amely megtartja azok **biodiverzitását, termőképességét, felújulási képességét** és vitalitását és arra való képességüket, hogy most és a jövőben is betöltsenek lényeges **ökológiai, gazdasági, és társadalmi szerepeket** helyi, nemzeti és globális szinten és nem okoz károkat más ökoszisztémákban.”

A definícióban lényeges, hogy a biodiverzitás és az ökológia megelőzi a felsorolásban a gazdasági szerepet.

A tartamosság értelmezésének története

- korai megközelítések, rendtartások
- egy erőforrás hasznosítása a társadalom fejlődését, jövőjének biztosítását kell szolgálja
- Carlovitz, 1713 (in Mátyás 1994):
  - a nagy faínség („grosse Holzmangel”): „mint ahogy a régi bölcsek is már megmondták, hogy a meissenai földeken (= szász bányavidék) előbb fogy majd el a fa és a faszén, mint az érc”
  - „Nachhaltigkeit” (= fenntarthatóság), amit jóval később a magyar erdészeti nyelvújítók „tartamosságra” fordítanak
- az erdészeti klasszikusoknál a fahozam (tehát a naturáliák) folyamatos biztosítását jelentette
- a naturáliák biztosítása felől elmozdulás a tartamos haszon felé: kamatlábak; az erdő, mint befektetési forma
- kibővül a nem materiális javakkal, jóléti funkciókkal, a génmegőrzéssel, a sokféleség, az ellenállóképesség megőrzésével = ökológiai tartamosság
- a tervezés jelentősége: "Az üzemterv előre való meghatározása azon gazdasági rendszabályoknak, melyeknek keresztülvitele által valamely erdőtest jelen czélszerűnek talált állapotban fentartatik, vagy jelen czélszerűtlen állapotából a czélba vett előnyösebb állapotba átvitetik." (Divald Adolf és Wagner Károly, 1868)

A hosszú távú tervezés összetett modelljei

- az erdőállomány szerkezete, dinamikája és szabályozása
- Korosztálytáblák, vágásérettségi táblák
- távlati erdőmodellek, szabályos erdőmodellek, célállapot kialakítása, normál erdő
- prognózisok
- üzemmódok, a folyamatos erdőborítás megjelenése, ennek modellezési vonatkozásai

Üzemmódok

- Vágásos

- Alapegysége az erdőrészlet
- Különböző korú részek elkülönülnek
- Van vágásérettségi kor, az erdőrészletet kitermeljük majd felújítjuk
- Természetes felújítás esetén gyakorlatilag állandó az erdőborítottság

- Örökerdő

- Többkorú, elegyes és változatos szerkezetű állomány
- Nincs vágásérettségi kor, a kitermelést a faegyedek jellemzői határozzák meg
- Erdőrészlet helyett szálalási tömb az alapegység

A továbbiakban a vágásos erdő tervezésével foglalkozunk

Vágásos erdők tervezése

- A távlati erdőkép (célállapot) alapvetően a fafajösszetétel és a fafajonkénti koreloszlás megadásával határozható meg
- A távlati fafajösszetétel függ a termőhelytől illetve annak várható változásaitól
- A koreloszlás különböző területi modellekkel adható meg

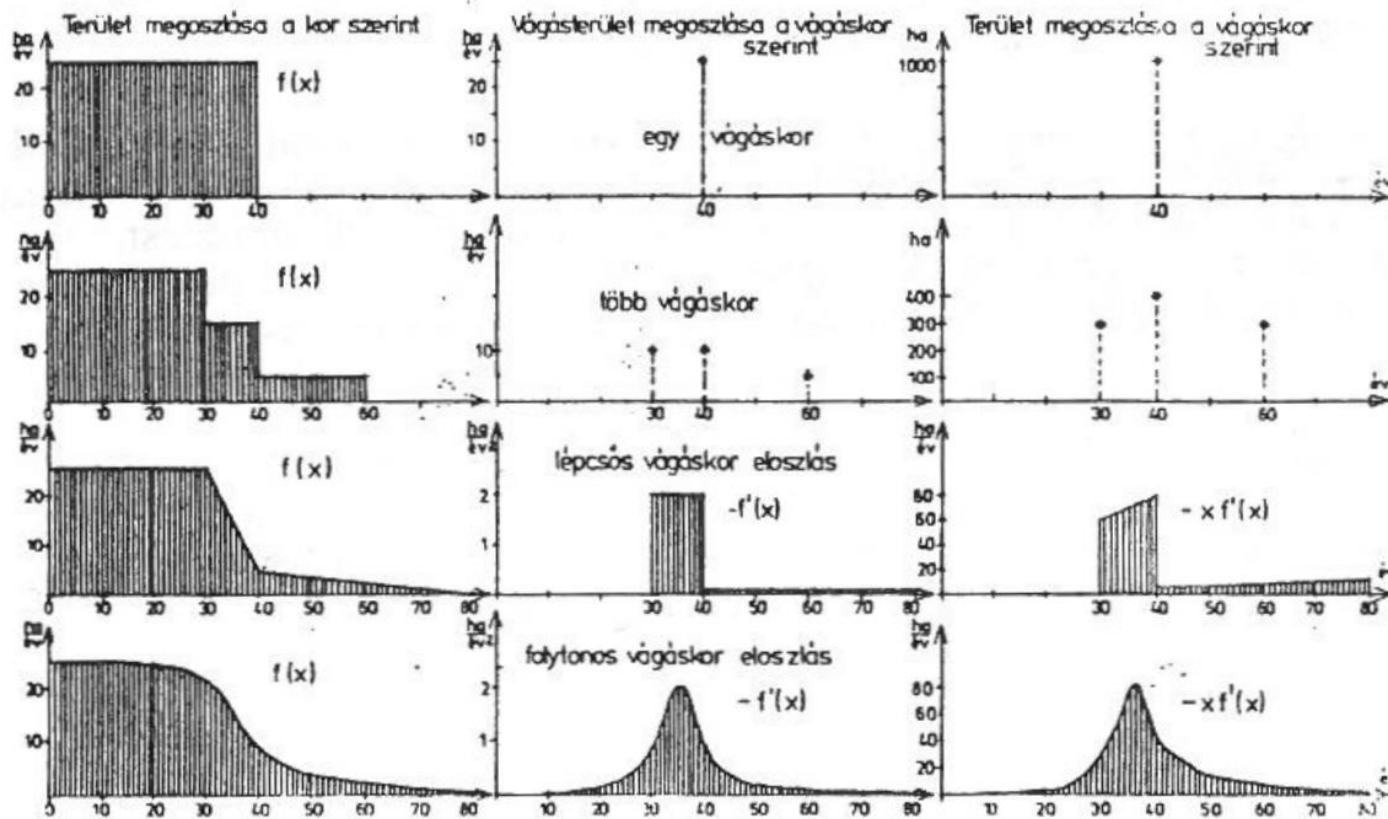
Szabályos erdőmodellek területe

Klasszikus Szabályos erdő

Több vágáskorú

Lépcsős vágáskor eloszlás

Folytonos vágáskor eloszlás
ideális erdő

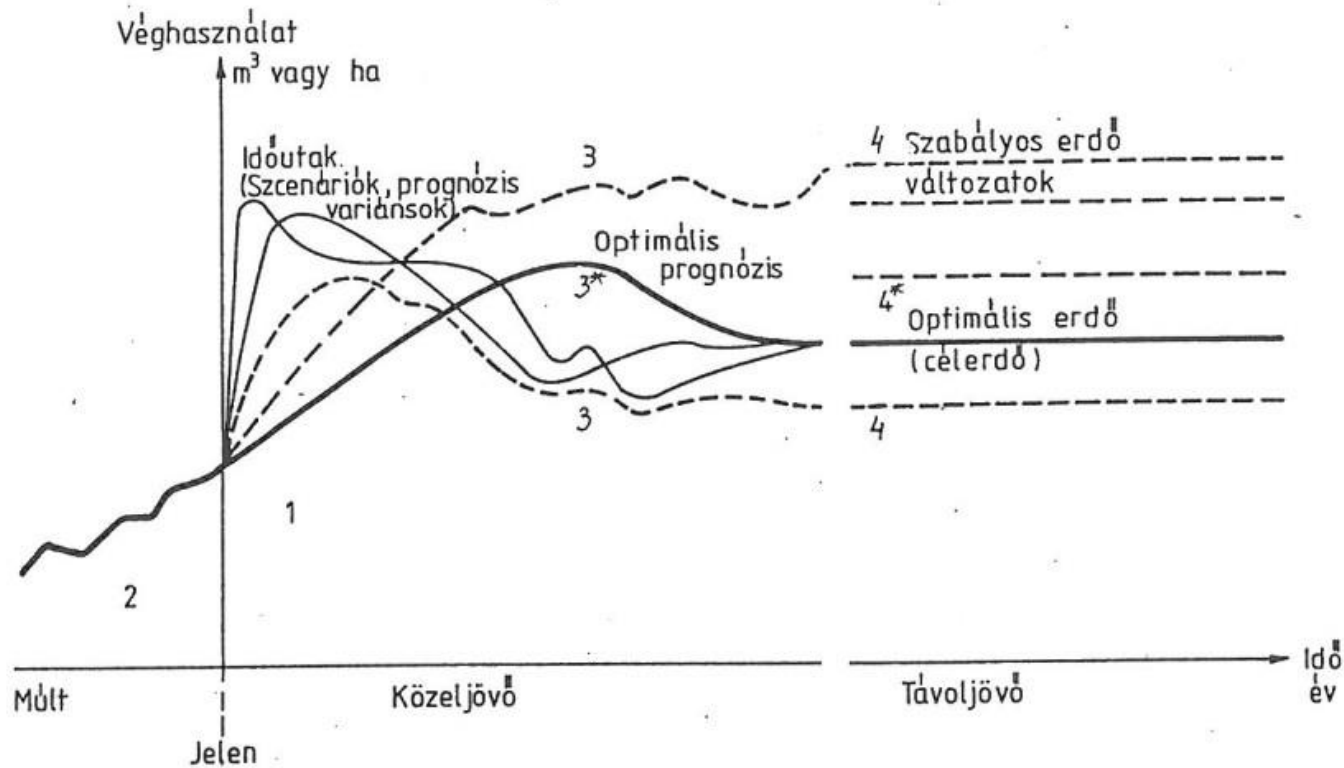
3. ábra Szabályos erdőmodellek összehasonlítása

Király László, 1994

Suzuki (gentan valószínűségek)

Különböző prognózis változatok

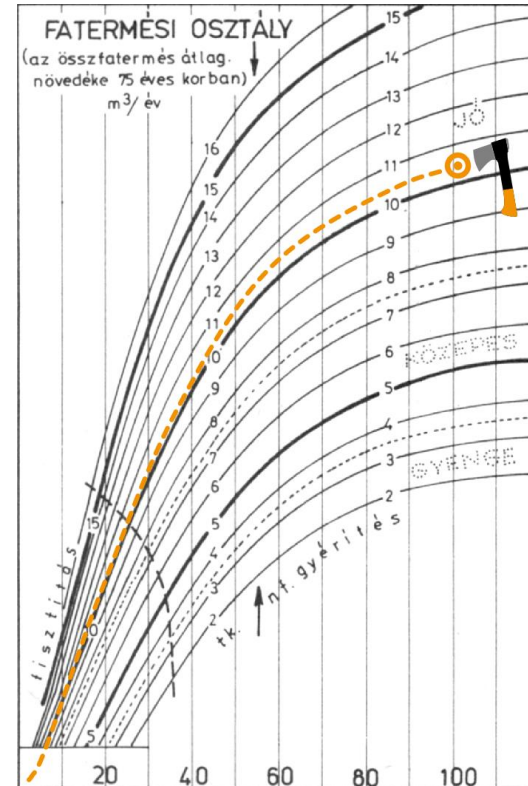
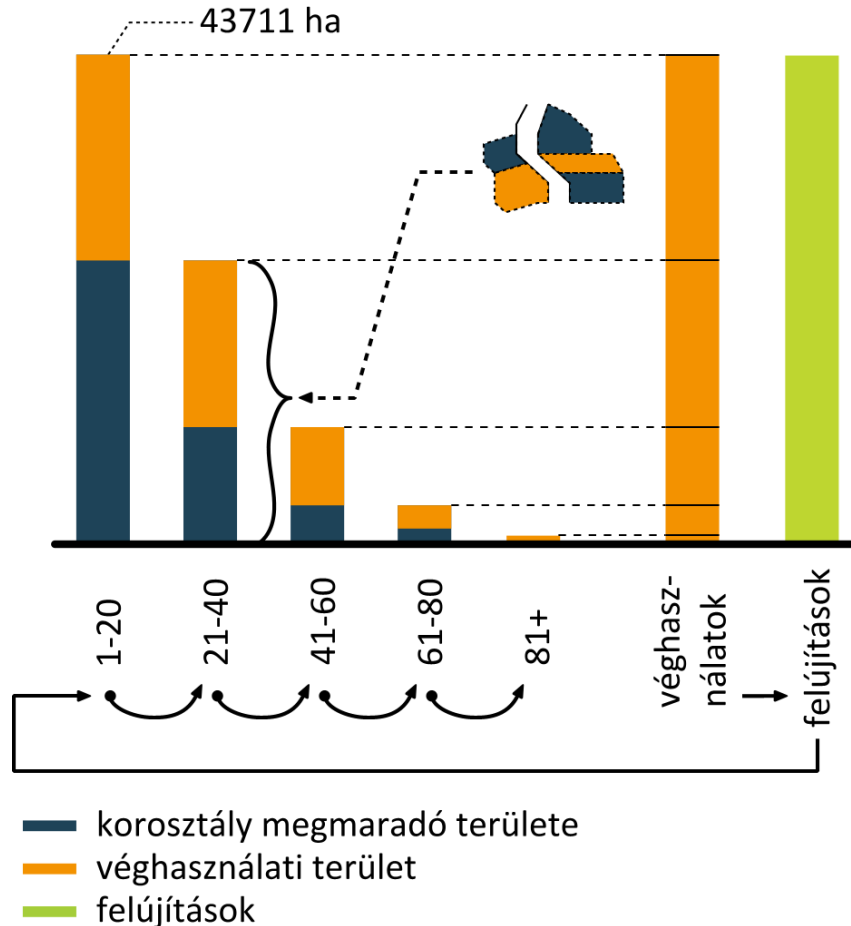
Király László, 1994

Prognózisok alapelvei

- szintetizáló, ágazati stratégia-alkotó eszköz
- valós vágáskor-eloszlások és valós felújítási mátrix alapján
- erdőtelepítési prognózissal
- összetett output: szénmegkötés, tűzifa-felhasználás és faipar, biodiverzitás, élőhelyvédelem (trade-off)
- lehetséges scenáriók: pl. BAU, klímaváltozás, maximális hozam stb.

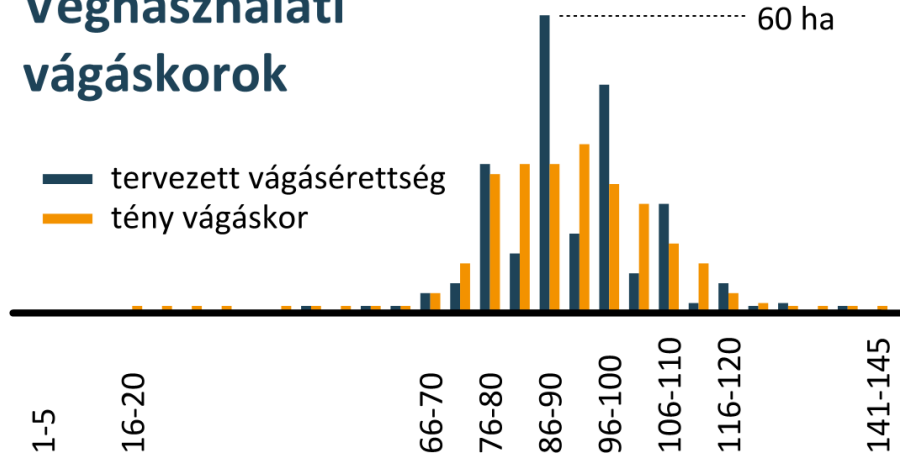
Prognózisok

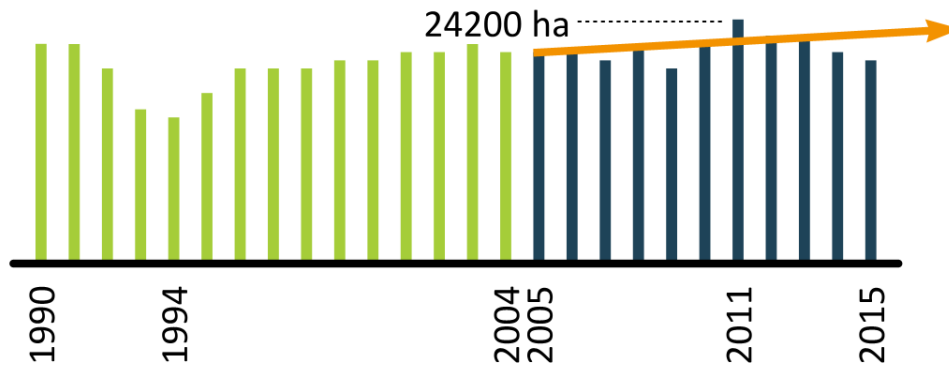
A prognóziskészítés elengedhetetlen segédeszközei a fatermési táblák (fatermési modellek), megalkotásukban meghatározó szerepe volt Solymos akadémikusnak.

Prognózisok: paraméterezés

Véghasználati vágáskorok

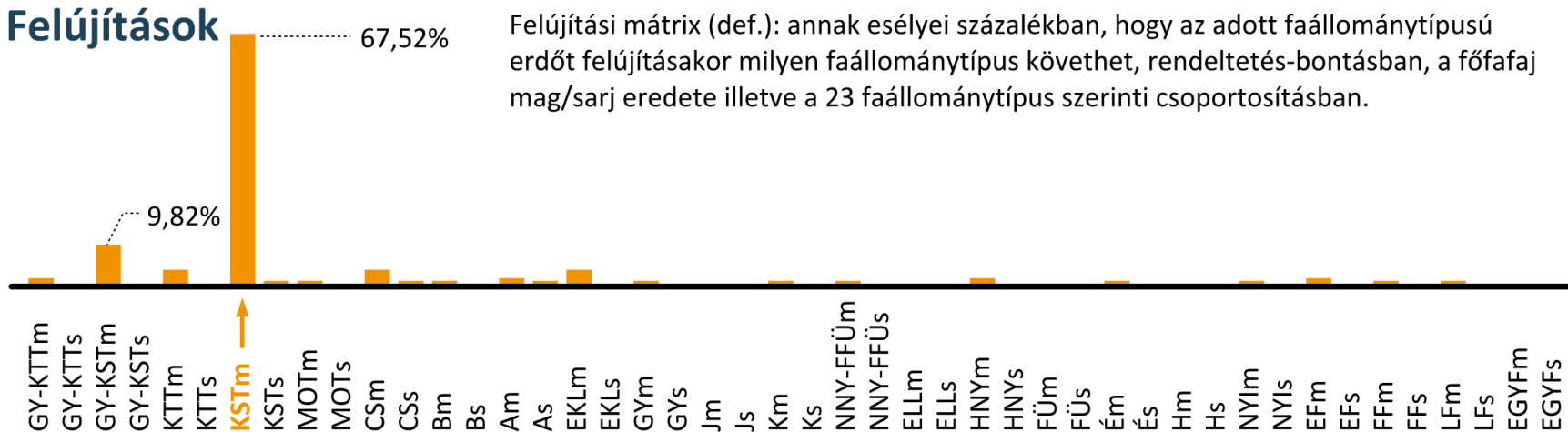

Összes véghasználati hozami terület

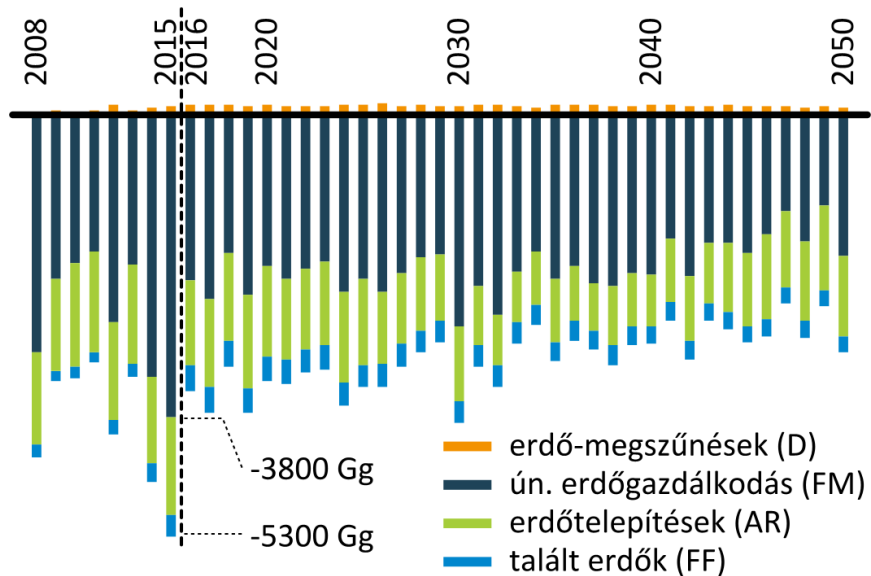
Prognózisok: fafajszerkezet

Felújítások

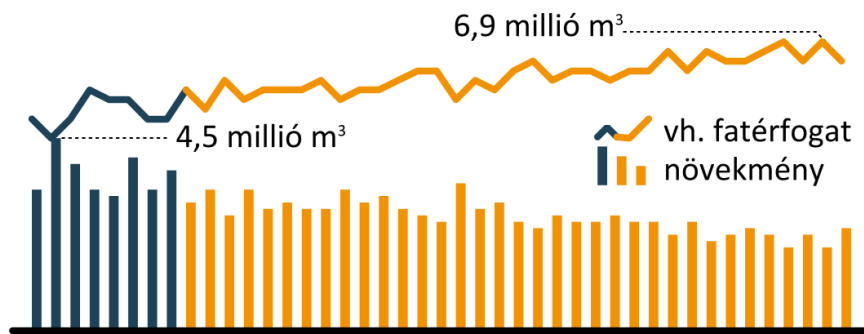

Prognózisok: eredmények

A biomassa CO₂-megkötései

Véghasználat és növekmény

DAS v11k

országos, BAU scenárió 2050-ig
(Kottek 2016)

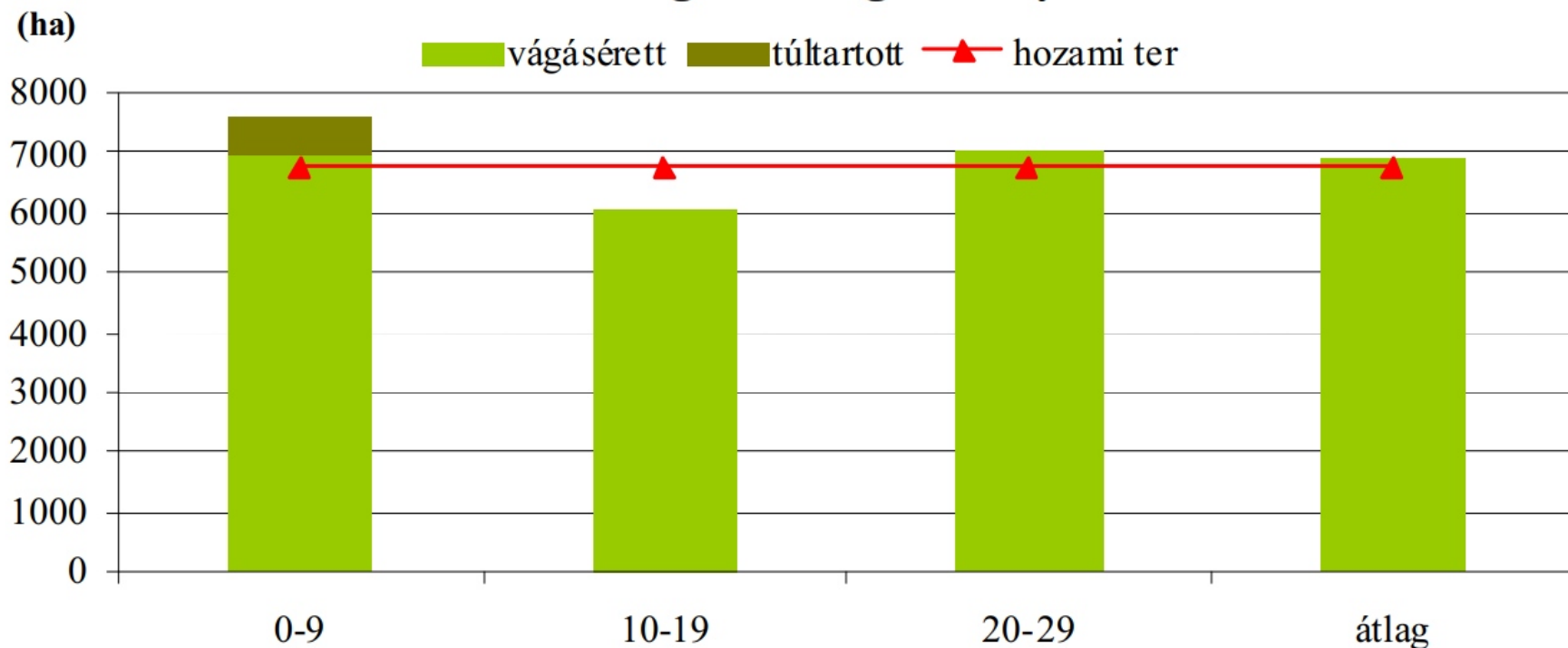
- ha úgy történik minden, ahogy a 2005-2015-ös referencia-időszakban
- ez a viszonyítási alap pl. a klímaváltozás hatásaihoz vagy más kezelési stratégiákhoz képest
- A nyilvántartott erdőállomány öregszik: a jelenlegi véghasználati rezsim egyre nagyobb területet enged át az idős korosztályokba.
- Ezért enyhén emelkedő véghasználati hozam és párhuzamosan enyhén csökkenő felhalmozás várható.
- A szénmegkötés kb. 1/3-át az összes erdőterület kb. 1/10-ét kitevő, 1990 óta telepített erdők adják.

A tervezés gyakorlati kivitelezése

- központi, állami erdőtervezés és ellenőrzés (alapadatok)
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet, 15. § (1): erdőtervezési körzeten belül, 500ha feletti, állami tulajdonú, vágásos üzemmódú erdőkre hozamszabályozást kell végezni
- Az üzemosztályok kialakítása:
  - Rendeltetés szerint
    - fatermési
    - különleges (korlátozások és tilalmak a természetvédelmi értékekre, illetve magasabb vágáskorok)
  - Hosszú- és rövid vágásfordulójú
- A módszer (Ajtay-Marti 1948):
  - 30 éven belül vágásérett állományok 10 éves vágásérettségi csoportokba sorolása
  - hozam kiegyenlítése területi alapon
  - Tervezői mérlegelés, hozami tárgyalás és döntés
  - összevetés a célállapottal
  - a tartamosság ökológiai aspektusait a vágáskorokban és korlátozásokban érvényesítik
- a fő hozami problémát általában a beragadt rendezetlen akácok jelentik

Körzet-szintű szabályozás #1: 30 éves hozamkiegyenlítés

30 év vágásérettségi viszonyai

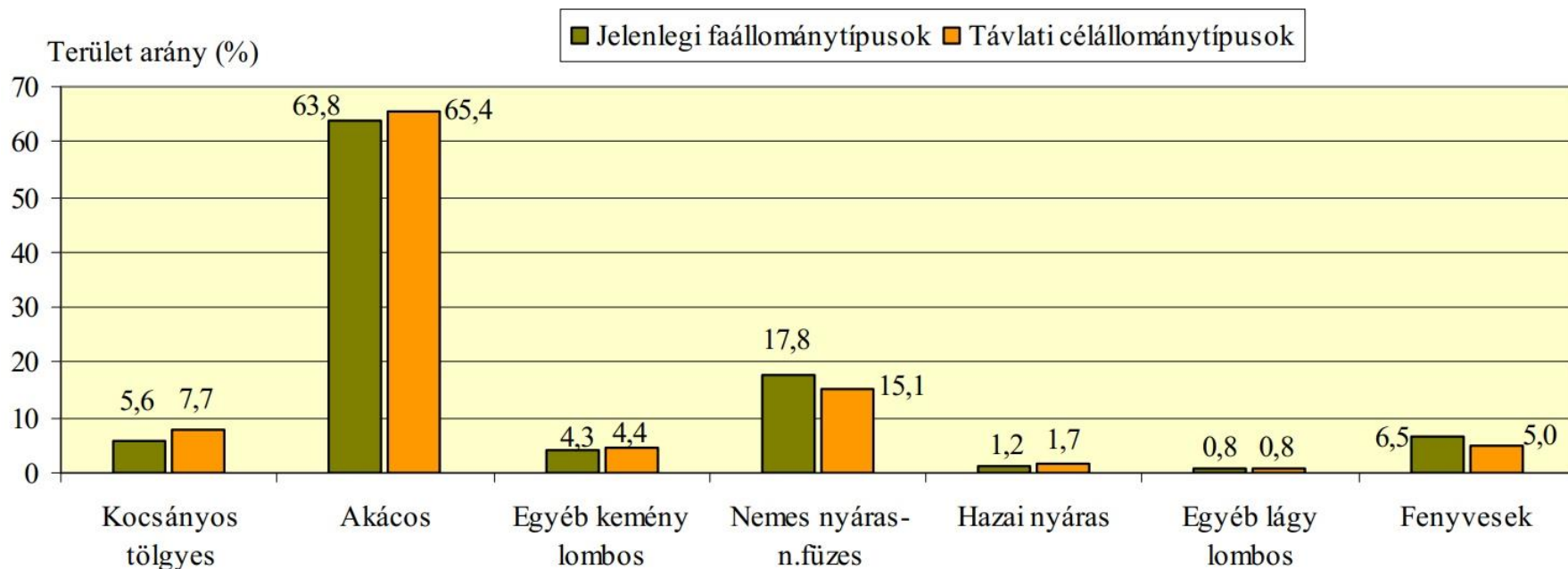
a Nyírbátori körzet 2014-es adatai

Szabó Péter

Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Debreceni Járási Hivatal Erdőtervezési Osztály

Körzet-szintű szabályozás : jelenlegi és távlati faállomány-típusok

a Nyírbátori körzet 2014-es adatai

Szabó Péter

Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Debreceni Járási Hivatal Erdőtervezési Osztály

Kérdések

- Szükséges-e a távlati erdőkép meghatározása? (Klímaváltozás, fafaj-preferenciák változása a hosszú tervezési ciklus alatt)
- Kell-e törekedni a szabályos területi modell közelítésére?
- Szükség van-e az ország teljes területére kiterjedő erdőtervezésre a jelenlegi formában és adattartalommal?
- Erdőtervezés-üzemtervezés viszonya?
- Gazdasági tartamosság?

Köszönjük megtisztelő figyelmüket!

